

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi siviilipalveluslain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi siviilipalveluslakia.

Esityksen mukaan siviilipalveluspaikkojen listaan lisättäisiin hyvinvointialueet, hyvinvointiyhtymät ja kuntayhtymät. Lisäksi lakiin tehtäisiin tekniset muutokset liittyen perhevapaaudistukseen.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
2 Nykytila ja sen arviointi.....	3
2.1 Yleistä	3
2.2 Palveluspaikat	4
2.3 Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus.....	4
2.4 Siviilipalvelusvelvollisen perhevapaat.....	5
2.5 Perhevapaaudistus.....	5
3 Tavoitteet	5
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	5
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	5
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	5
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	6
6 Lausuntopalaute	6
7 Säännöskohtaiset perustelut	7
8 Voimaantulo	8
9 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	8
LAKIEHDOTUS	10
Laki siviilipalveluslain muuttamisesta	10
LIITE	13
RINNAKKAISTEKSTI.....	13
Laki siviilipalveluslain muuttamisesta	13

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

Pääministeri Marinin hallitus antoi 8.12.2020 esityksen eduskunnalle hyvinvointialueiden perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamiseksi (HE 241/2020 vp). Lait on vahvistettu 29.6.2021 ja sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämismääräykset on siirtynyt kokonaisuudessaan hyvinvointialueille 1.1.2023 alkaen.

Suomeen on muodostettu 21 hyvinvointialuetta, joille siirretään kuntien vastuulla nykyisin olevat sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtävät. Lisäksi Helsingin kaupungille jää kyseisten palveluiden järjestämismääräykset.

Pääministeri Orpon hallituksen hallitusohjelman 16.6.2023 mukaan hallitus mahdollistaa siviilipalvelushenkilöstön käytön väestönsuojelutehtävissä. Hyvinvointialueille siirtyneellä pelastustoimella on merkittävä rooli väestönsuojelussa.

Pääministeri Marinin hallitus antoi 16.9.2021 esityksen eduskunnalle perhevapaata koskevasta uudistuksesta (HE 129/2021 vp). Muutoksilla pantiin täytäntöön lisäksi Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2019/1158 vanhempien ja omaistaan hoitavien työ- ja yksityiselämän tasapainottamisesta ja neuvoston direktiivin 2010/18/EU kumoamisesta, ns. työelämän tasapaino- direktiivi. Muutoksilla pyritään edistämään miesten ja naisten tasa-arvoa työelämässä ja helpottamaan työ- ja perhe-elämän yhteensovittamista. Perhevapaaudistus on astunut voimaan 1.8.2022.

Esityksessä ehdotetaan lisättäväksi siviilipalveluslaissa mainittujen palveluspaikkojen listaan hyvinvointialueet, hyvinvointiyhtymät ja kuntayhtymät. Lisäksi ehdotetaan tehtäväksi teknisluonteisia muutoksia vastaamaan perhevapaaudistusta.

Hyvinvointialueiden aloittamisesta ja perhevapaaudistuksesta johtuvia teknisiä muutoksia asevelvollisuuslakiin (1438/2007) käsittelee HE 223/2022 vp ja asevelvollisuuslain muutokset ovat tulleet voimaan 1.1.2023.

Hallituksen esitys laista siviilipalveluslain muuttamiseksi on valmisteltu työ- ja elinkeinoministeriössä virkatyönä. Hallituksen esitysluonnos on ollut lausuntokierroksella 24.3.2023–2.5.2023. Lausuntoa pyydettiin muu muassa ministeriöiltä, hyvinvointialueilta, keskeisiltä alan viranomaisilta ja yhdistyksiltä.

Säädöshankkeen asiakirjat löytyvät valtioneuvoston Hankeikkunasta hanketunnisteella TEM006:00/2023.

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Yleistä

Siviilipalveluslaki (1446/2007) uudistettiin kokonaisuudessaan vuonna 2007. Siviilipalveluslaissa säädetään maanpuolustusvelvollisuuteen perustuvasta siviilipalvelusvelvollisuudesta. Lain 1 §:n 2 momentin mukaan asevelvollinen, jonka vakaumukseen perustuvat syyt estävät häntä suorittamasta asevelvollisuuslaissa säädettyä palvelusta, vapautetaan sen suorittamisesta

ja määrätään suorittamaan siviilipalvelusta niin kuin tässä laissa säädetään. Laki sisältää perussäännökset koskien siviilipalvelusvelvollisuuden alkamista, sisältöä, suorittamista ja päättymistä, siviilipalvelusviranomaisia, palveluspaikkoja ja palveluspaikan määräytymistä, palveluskelpoisuutta, vapauttamista ja lykkäystä sekä etuuksia. Lisäksi laissa on säännöksiä palvelusrikkomuksista, siviilipalvelusvelvollisuuden rikkomisesta sekä ylimääräisestä ja liikekannallepanon aikaisesta palveluksesta. Laki sisältää myös täydennyspalvelusta koskevia säännöksiä.

2.2 Palveluspaikat

Normaaliolojen palveluspaikoista säädetään siviilipalveluslain 8 §:n 2 momentissa. Sen mukaan siviilipalveluspaikkana voi toimia siviilipalveluskeskus tai sen hyväksymä valtion viranomainen tai liikelaitos, valtion itsenäinen julkisoikeudellinen laitos tai julkisoikeudellinen yhdistys, kunnan viranomainen tai kunnallinen liikelaitos, yliopisto, ammattikorkeakoulu tai ammatillisen koulutuksen järjestäjä, Pelastusopisto, uskonnollinen yhdyskunta sekä yleishyödyllistä toimintaa harjoittava yksityisoikeudellinen yhteisö, yhdistys tai säätiö. Palveluspaikkana ei voi toimia puolustusministeriö tai sen hallinnonalan virasto tai laitos, puoluerekisteriin merkitty puolue, eduskuntaryhmä, työmarkkinajärjestö tai sellainen yhteisö, jonka pääasiallisena tarkoituksena on voiton tai muun välittömän taloudellisen ansion hankkiminen. Palveluspaikkana ei myöskään voi toimia mikään sellainen yhteisö, jolla ei ole toimintaedellytyksiä siviilipalveluslaissa määriteltyjen tehtävien hoitamiseksi tai riittävän valvonnan ja ohjauksen järjestämiseksi työpalvelun aikana.

Liikekannallepanon aikaisista palveluspaikoista säädetään siviilipalveluslain 65 a §:ssä. Liikekannallepanon aikaisena palveluspaikkana voivat toimia ministeriöt tai niiden hallinnonalan virastot, viranomaiset sekä julkisoikeudelliset yhteisöt ja laitokset lukuun ottamatta puolustusministeriötä ja sen hallinnonala, kunnan viranomainen tai kunnallinen liikelaitos, yliopisto, ammattikorkeakoulu tai ammatillisesta koulutuksesta vastaava koulutuksen järjestäjä sekä Pelastusopisto.

Voimassa olevaa lakia koskevassa hallituksen esityksessä (HE 140/2007 vp) todetaan tavoitteeksi, että siviilipalvelusvelvollisia sijoittuisi mahdollisimman paljon etenkin pelastustoimen, väestönsuojelun, ympäristönsuojelun ja sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviin. Vuoden 2022 loppuun saakka pelastustoimi sekä sosiaali- ja terveydenhuolto olivat kuntien vastuulla. Siviilipalveluskeskuksen mukaan kuntien ja kuntayhtymien sosiaali- ja terveysalan palveluspaikat ovat muodostaneet noin 30% palveluspaikoista ja vuosittain niissä on palvellettu n. 400 siviilipalvelusvelvollista.

Kuntayhtymiä ei mainita tällä hetkellä erikseen siviilipalveluslain 8 §:ssä. Hallituksen esityksen perusteluissa todetaan myös kuntayhtymien kuuluvan sallittuihin palveluspaikkoihin. Kuntalain 55 §:n mukaan kuntayhtymät ovat itsenäisiä oikeushenkilöitä. Palveluspaikkoina on toiminut runsaasti sekä sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymiä että muita, mm. koulutuksen kuntayhtymiä. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistäsiirryttyä 1.1.2023 hyvinvointialueille palveluspaikoiksi jää edelleen useita kymmeniä kuntayhtymiä.

2.3 Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus

Hyvinvointialueesta annetulla lailla (611/2021) ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetulla lailla (612/2021) sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistäsiirretty vuoden 2023 alussa kunnilta hyvinvointialueille. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä vastaavat hyvinvointialueet, Helsingin kaupunki ja HUS-yhtymä.

Hyvinvointialueiden välisellä aluevaltuustojen hyväksymällä sopimuksella voidaan perustaa hyvinvointiyhtymä, jonka tehtävinä voi olla jäsenenä olevien hyvinvointialueiden toimialaan kuuluvien tehtävien tukipalvelujen tuottamiseen liittyviä tehtäviä. Lisäksi sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisestä Uudellamaalla annetussa laissa (615/2021) säädetään HUS-yhtymän asemasta ja tehtävistä. Sekä hyvinvointialueet että hyvinvointiyhtymät ovat itsenäisiä oikeushenkilöitä.

2.4 Siviilipalvelusvelvollisen perhevapaat

Isyysvapaasta säädetään siviilipalveluslain 40 ja 62 §:ssä. Siviilipalvelusvelvollisella on oikeus oman lapsen syntymän yhteydessä pidettävään 12 päivän isyysvapaaseen. Siviilipalveluskeskus voi myöntää isyysvapaata myös täydennyspalvelusta suorittavalle.

Siviilipalveluslain 40 §:ssä säädetään myös siviilipalvelusta suorittavan naisen raskauden, synnytyksen ja äitiyden perusteella annettavista lomista, jotka määräytyvät vastaavasti kuin naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetussa laissa (285/2022) säädetään.

Siviilipalveluslaissa ei ole säännöstä adoptiolapsen hoitoon ottamiseen liittyvästä vapaasta.

2.5 Perhevapaaudistus

1.8.2022 voimaan tullessa perhevapaaudistuksessa kumottiin erilliset äitiys-, isyys- ja vanhempainpäivärahaa koskevat säännökset ja ne korvattiin raskausrahaa ja vanhempainrahaa koskevilla säännöksillä. Lisäksi säädettiin yhtäläinen oikeus vanhempainvapaaseen riippumatta siitä, onko kyseessä oma vai adoptiolapsi.

3 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on ajantasaistaa siviilipalveluslaki vastaamaan teknisesti sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksessa säädettyä uutta järjestäjäjärkennettä ja järjestämisvastuuta sekä perhevapaaudistuksessa säädettyä terminologiaa ja biologisten ja adoptiovanhempien yhdenvertaisuutta.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Siviilipalveluslakiin ehdotetaan sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksesta sekä perhevapaaudistuksesta johtuvia muutoksia. Lakiin ehdotetaan tehtäväksi teknisluonteiset muutokset siten, että sekä normaaliolojen että liikekannallepanon aikaisten palveluspaikkojen listaan lisätäisiin hyvinvointialueet ja hyvinvointialueyhtymät sekä kuntayhtymät. Lisäksi lakiin ehdotetaan tehtäväksi teknisiä muutoksia, joilla termi isyysvapaa muutetaan vanhempainvapaaksi ja vanhempainvapaan perusteeksi lisätään adoptiolapsen sijoittaminen adoptionhakijoiden luokse.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

Taloudelliset vaikutukset

Ehdotetusta sääntelystä ei aiheudu taloudellisia vaikutuksia.

Ihmisiin kohdistuvat ja yhteiskunnalliset vaikutukset

Ehdotetut perhevapaaudistukseen liittyvät muutokset edistäisivät siviilipalvelusta suorittavien yhdenvertaisuutta siten, että ne kohtelevat aiempaa yhdenvertaisemmin erilaisissa perhemuodoissa eläviä. Voimassa olevan lain mukaan siviilipalvelusvelvollinen on oikeutettu isyysvapaaseen oman lapsen syntymän yhteydessä. Sellaisella siviilipalvelusvelvollisella, jonka luo sijoitetaan adoptiolapsi, ei säännöksen mukaan ole oikeutta isyysvapaaseen. Tämä asettaa adoptiolapset ja heidän vanhempansa eriarvoiseen asemaan biologiseen vanhemmuuteen perustuvien perheiden kanssa. Lisäksi siviilipalvelusta suorittava, jonka luo sijoitetaan adoptiolapsi, on eriarvoisessa asemassa muihin adoptiovanhemmiksi tuleviin nähden, joiden oikeudesta vanhempainrahaan on säädetty perhevapaaudistuksessa. Ehdotetun muutoksen jälkeen siviilipalvelusta suorittava olisi oikeutettu vanhempainvapaaseen riippumatta siitä, onko kyseessä oma vai adoptiolapsi, samalla tavoin kuin muut vanhemmaksi tulevat. Ehdotettu säännös edistäisi siviilipalvelusta suorittavien vanhemmaksi tulevien yhdenvertaisuutta myös varusmiespalvelusta suorittaviin vanhemmaksi tuleviin nähden, koska asevelvollisuuslakiin (1438/2007) perhevapaaudistuksen mukaiset muutokset on jo tehty.

Ehdotetuilla palveluspaikkana toimimiseen liittyvillä muutoksilla on hieman vaikutusta hyvinvointialueiden kykyyn hoitaa tehtäviään. Hyvinvointialueille siirtyneissä sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtävissä on palvellet vuosittain noin 400 siviilipalvelusvelvollista. Useissa sairaaloissa hyödynnetään siviilipalvelusvelvollisten työpanosta säännöllisesti erilaisissa tukitoiminnoissa, muun muassa potilaskuljetuksissa. Ehdotetuilla muutoksilla säilytetäisiin nykytila. Jos hyvinvointialueita ja -yhtymiä ei lisättäisi palveluspaikkojen luetteloon, siviilipalvelusvelvollisten työpanos ei enää olisi niiden käytettävissä.

Ehdotetut muutokset mahdollistavat työpalvelun suorittamisen sekä normaalioloissa että liikennepanon aikana sosiaali- ja terveystoimessa sekä pelastustoimessa vastaavalla tavalla kuin ennen niiden järjestämistä vastuun siirtymistä hyvinvointialueille. Tämä auttaa ylläpitämään myös yhteiskunnan kriisinsietokykyä.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

Esityksessä ehdotetut muutokset perustuvat pääosin hyvinvointialueesta annettuun lakiin, sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislakiin ja perhevapaaudistukseen. Toteuttamisvaihtoehdot ovat rajautuneet näiden lakien sisältöön, eikä esimerkiksi käsitteistölle ole ollut vaihtoehtoisia ratkaisuja.

Jos ehdotettua muutosta hyvinvointialueiden lisäämisestä palveluspaikkojen listaan ei toteutettaisi, siviilipalvelusta ei voisi suorittaa hyvinvointialueille kuuluviin sosiaali- ja terveystoimen ja pelastusalan paikoissa. Tämä vähentäisi kokonaisturvallisuuden kannalta olennaisten palveluspaikkojen määrää. Vuositasolla poistuisi noin 400 työpalvelupaikkaa, joten palveluspaikan löytäminen vaikeutuisi.

6 Lausuntopalaute

Esitysluonnoksesta pyydettiin ajalla 24.3.2023–2.5.2023 lausuntoa yhteensä 71 taholta lausuntopalvelu.fi -palvelun kautta. Myös tahoilla, joilta lausuntoa ei nimenomaisesti pyydetty, oli mahdollisuus antaa lausunto. Lausunnon antoivat Adoptioperheet ry, Ahvenanmaan maakuntahallitus, Kansaneläkelaitos, KEHA-keskus / Siviilipalveluskeskus, oikeuskanslerinvirasto, puolustusministeriö, Satakunnan hyvinvointialue, sisäministeriö, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry, Suomen Palopäälystöliitto SPPL ry, tasa-arvovaltuutettu ja yhdenvertaisuusvaltuutettu. Lisäksi oikeusministeriö, valtiovarainministeriö ja ympäristöministeriö ilmoittivat, ettei niillä ole lausuttavaa ja eduskunnan oikeusasiamies ilmoitti, ettei anna lausuntoa.

Lausunnon antaneet kannattivat ehdotettuja muutoksia.

Adoptioerheet ry kiinnitti huomiota siihen, että samoin kuin perhevapaauudistuksessa, myös ehdotetussa siviilipalveluslain muutoksessa kansainvälisen adoption kautta vanhemmiksi tulevat jäävät vaille lakisääteistä lomaa lapsen hakumatkan ajalle, koska vanhempainvapaa alkaa vasta, kun lapsen saa hoitoonsa. Jatkovalmistelussa ei katsottu mahdolliseksi säätää asiasta siviilipalvelusvelvollisten kohdalla toisin kuin muiden adoptiovanhempien kohdalla.

KEHA-keskus / Siviilipalveluskeskus kiinnitti launnossaan huomiota mahdollisuuteen, että viiden päivän mittainen täydennyspalveluskoulutus sijoittuu vanhempainvapaan ajalle, jolloin velvollinen suorittaisi täydennyspalveluksen vanhempainvapaalla. Lakihankkeessa ei tarkasteltu isyysvapaan kestoa. Nykytilan kuvausta tarkennettiin lausunnon johdosta.

Oikeuskanslerinvirasto esitti säätämisyjärjestysperusteluissa todettavaksi hieman selkeämmin, minkä perustuslain 6 §:n 2 momentissa luetellun kielletyn syrjäntäperusteen soveltumisesta asiassa on kyse. Esityksen jatkovalmistelussa säätämisyjärjestysperusteluita on tältä osin tarkennettu.

Tasa-arvovaltuutettu huomautti, että äitiyttä ja isyyttä ei ole sidottu vanhemman sukupuoleen eikä synnyttäjä aina ole sukupuoleltaan nainen. Tasa-arvovaltuutettu esitti, että tämä huomioidaan esitysluonnoksen jatkovalmistelussa. Jatkovalmistelussa 40 §:n sanamuotoa muutettiin lausunnon johdosta. Jatkovalmistelussa kuitenkin todettiin, että koska asevelvollisuusjärjestelmän velvoittavuus perustuu juridiseen sukupuoleen, sukupuolittuneesta terminologiasta ei siviilipalveluslaissa täysin päästä eroon. Termit nainen ja äitiys esiintyvät voimassa olevassa laissa naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta (285/2022) eikä siviilipalveluslain osalta katsottu mahdolliseksi poiketa tämän lain sanamuodosta.

7 Säännöskohtaiset perustelut

8 §. Siviilipalveluspaikat. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi 2 kohdaksi hyvinvointialue ja hyvinvointiyhtymä sekä 3 kohtaan lisättäväksi kuntayhtymä. Pykälän 2 momentin kohdat 3–8 siirtyisivät sellaisinaan kohdiksi 4–9. Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksesta johtuen sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut sekä pelastustoimi ovat siirtyneet kunnilta hyvinvointialueiden järjestämisvastuulle. Pykälään tehtävä muutos olisi tekninen ja sen avulla vältettäisiin soveltamisristiriidat sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuuta koskevan lainsäädännön kanssa. Muutoksella on tarkoitus säilyttää sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen mahdollisuus toimia palveluspaikkoina vastaavalla tavalla kuin ennen niiden järjestämisvastuun siirtymistä kunnilta hyvinvointialueille. Palveluspaikkoina voisivat muutoksen jälkeen edelleen toimia julkisrahoitteiset sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita tuottavat yksiköt sekä pelastustoimi. Selkeyden vuoksi ehdotetaan lisättäväksi palveluspaikkojen listaan myös kuntayhtymät, joille on tähän asti myönnetty palveluspaikkaoikeus hallituksen esityksen perusteiden perusteella.

9 §. Siviilipalveluspaikkahakemuksen käsittely ja siviilipalveluspaikkaoikeuden peruuttaminen. Pykälän 2 momentissa ehdotetaan muutettavaksi viittaukset 8 §:n 2 momentin 7 kohtaan (uskonnollinen yhdyskunta tai sen seurakunta) ja 8 kohtaan (yhteisö, yhdistys tai säätiö) edellä 8 pykälään ehdotetun muutoksen mukaisesti viittauksiksi 8 §:n 2 momentin 8 ja 9 kohtaan.

40 §. Lomat. Voimassa olevan pykälän 1 momentin mukaan siviilipalvelusvelvollisella on oikeus oman lapsen syntymän yhteydessä pidettävään 12 päivän isyysvapaaseen. Lisäksi voimassa olevassa säännöksessä todetaan, että siviilipalvelusta suorittavan naisen raskauden, syn-

nytyksen ja äitiyden perusteella annettavat lomat määräytyvät vastaavasti kuin naisten vapaaehtoista asepalveluksesta annetussa laissa (285/2022) säädetään. Perhevapaaudistuksen myötä termit isyys- ja äitiysvapaa on eri laeissa korvattu termillä vanhempainvapaa. Naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annettua lakia on muutettu siten, että asepalvelusta suorittavaan naiseen todetaan sovellettavan raskauteen, synnytykseen, äitiyteen ja vanhemmuuteen liittyviä säännöksiä muualla lainsäädännössä. Terminologian osalta muutos olisi tekninen eikä sillä ole tarkoitus muuttaa säännöksen soveltamisalaa tai kattavuutta. Pykälässä ehdotetaan termi isyysvapaa korvattavaksi termillä vanhempainvapaa ja ilmaisu siviilipalvelusta suorittava nainen korvattavaksi ilmaisulla siviilipalvelusta suorittava synnyttävä vanhempi. Lisäksi ehdotetaan lisättäväksi siviilipalvelusta suorittavan synnyttävän vanhemman raskautta, synnytystä ja äitiyttä koskevaan lakiviittaukseen termi vanhemmuus.

Perhevapaaudistuksen myötä vanhempainrahan saamisen edellytykset ovat myös pääosin kaikille vanhemmille yhdenmukaiset riippumatta siitä, onko kyseessä oma vai adoptiolapsi. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että siviilipalvelusvelvollisella on oikeus oman lapsen syntymän tai adoptiolapsen sijoittamisen yhteydessä pidettävään 12 päivän vanhempainvapaaseen.

62 §. *Lomat täydennyspalveluksen aikana.* Voimassa olevassa pykälässä on pykäläviittaus 40 §:n 1 momenttiin, jossa säädetään isyysvapaasta. Pykälä ehdotetaan muutettavaksi siten, että 40 §:n 1 momentin isyysvapaata koskeva viittaus muutettaisiin koskemaan vanhempainvapaata. Perustelut ovat samat kuin 40 §:n terminologian muuttamisessa.

65 a §. *Liikekannallepanon aikaiset palveluspaikat ja palveluspaikan määrääminen.* Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi 2 kohdaksi hyvinvointialue ja hyvinvointiyhtymä ja 3 kohtaan lisättäväksi kuntayhtymä. Pykälän 2 momentin kohdat 3–6 siirtyisivät sellaisinaan kohdiksi 4–7. Perustelut ovat samat kuin 8 §:n osalta.

8 Voimaantulo

Ehdotetaan, että laki tulee voimaan mahdollisimman pian.

9 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Siviilipalveluslakiin ehdotetuilla perhevapaaudistuksen mukaisilla muutoksilla on merkitystä perustuslain yhdenvertaisuussäännösten kannalta. Ehdotuksella pyritään parantamaan erityisesti siviilipalveluksen aikana adoptiovanhemmiksi tulevien ja heidän lastensa asemaa. Perustuslain 6 §:n 1 momentin yleisen yhdenvertaisuuslausekkeen mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Pykälän 2 momentin ilmaiseman syrjintäkiellon mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvät syyn perusteella. Perustuslain 22 §:n mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen. Keskeisiin turvaamiskeinoihin kuuluu perusoikeuden käyttöä turvaavan ja täsmen-tävän lainsäädännön säätäminen (HE 309/1993 vp, s. 75/II ja PeVL 26/2017 vp, s. 44–45). Siviilipalvelusvelvollisella, jolle syntyy siviilipalveluksen aikana oma lapsi, on voimassa olevan lain mukaan oikeus vanhempainvapaaseen. Perhevapaaudistuksen perusteella vanhemmilla, joiden luokse sijoitetaan adoptiolapsi, on vastaava oikeus vanhempainvapaaseen kuin oman lapsen syntymän yhteydessä ja vastaava muutos on tehty asevelvollisuuslakiin. Lakiehdotuksella turvattaisiin vastaava oikeus niille siviilipalvelusvelvollisille, joiden luokse siviilipalveluksen aikana sijoitetaan adoptiolapsi. Muutosta edeltävän oikeustilan jatkuminen saattaisi asettaa perustuslain 6 §:n 2 momentin vastaisella tavalla vakaumuksensa vuoksi siviilipalvelusta suorittavat eri asemaan suhteessa asepalvelusta suorittaviin, joiden osalta vastaava muutos on jo tehty.

Edellä esitetyn perusteella lakiehdotukset voidaan hallituksen käsityksen mukaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

siviilipalveluslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan siviilipalveluslain (1446/2007) 8 §:n 2 momentti, 9 §:n 2 momentti, 40 §:n 1 momentti, 62 § ja 65 a §:n 2 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 8 §:n 2 momentti, 9 §:n 2 momentti ja 65 a §:n 2 momentti laissa 579/2019, seuraavasti:

8 §

Siviilipalveluspaikat

Siviilipalveluspaikkana voi toimia siviilipalveluskeskus tai sen hyväksymä:

- 1) valtion viranomainen tai liikelaitos, valtion itsenäinen julkisoikeudellinen laitos tai julkisoikeudellinen yhdistys;
- 2) hyvinvointialue tai hyvinvointiyhtymä;
- 3) kunnan viranomainen, kuntayhtymä tai kunnallinen liikelaitos;
- 4) yliopistolain (558/2009) 1 §:ssä mainittu yliopisto;
- 5) ammattikorkeakoulu, jolla on ammattikorkeakoululain (932/2014) 7 §:ssä tarkoitettu toimilupa;
- 6) ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017) 3 §:n 4 kohdassa tarkoitettu koulutuksen järjestäjä;
- 7) Pelastusopisto;
- 8) uskonnonvapauslain (453/2003) 2 §:ssä tarkoitettu uskonnollinen yhdyskunta tai sen seurakunta;
- 9) yleishyödyllistä toimintaa harjoittava yksityisoikeudellinen yhteisö, yhdistys tai säätiö.

9 §

Siviilipalveluspaikkahakemuksen käsittely ja siviilipalveluspaikkaoikeuden peruuttaminen

Siviilipalveluskeskuksen on pyydettävä siviilipalveluspaikkahakemuksesta pääesikunnan lausunto ennen 8 §:n 2 momentin 8 kohdassa tarkoitettun uskonnollisen yhdyskunnan tai sen seurakunnan sekä 9 kohdassa tarkoitettun yhteisön, yhdistyksen tai säätiön hakemuksen ratkaisemista.

40 §

Lomat

Siviilipalvelusvelvollisella on oikeus ilman erikseen esitettävää syytä myönnettävään 18 päivän henkilökohtaiseen lomaan ja oman lapsen syntymän tai adoptiolapsen sijoittamisen yhtey-

dessä pidettävään 12 päivän vanhempainvapaaseen. Jos siviilipalvelusvelvollinen on palvelusaikana erityisesti kunnostautunut, hänelle voidaan myöntää kuntoisuuslomaa yhteensä enintään 20 päivää. Siviilipalvelusta suorittavan synnyttävän vanhemman raskauden, synnytyksen, äitiyden ja vanhemmuuden perusteella annettavat lomat määräytyvät vastaavasti kuin naisten vapaaehtoista asepalveluksesta annetussa laissa säädetään.

62 §

Lomat täydennyspalveluksen aikana

Siviilipalveluskeskus voi myöntää täydennyspalvelusta suorittavalle vain 40 §:n 1 momentissa tarkoitettua vanhempainvapaata ja 2 momentissa tarkoitettua lomaa painavasta henkilökohtaisesta syystä. Siviilipalvelusvelvollisella ei ole täydennyspalveluksen aikana oikeutta 40 §:n 1 momentissa tarkoitettuun kuntoisuuslomaa ja henkilökohtaiseen lomaan.

65 a §

Liikekannallepanon aikaiset palveluspaikat ja palveluspaikan määrääminen

Liikekannallepanon aikaisena palveluspaikkana voi toimia:

- 1) ministeriöt ja niiden hallinnonalalla toimivat virastot, viranomaiset, julkisoikeudelliset yhteisöt ja -laitokset lukuun ottamatta puolustusministeriötä ja sen hallinnonala;
 - 2) hyvinvointialue ja hyvinvointiyhtymä;
 - 3) kunnan viranomainen, kuntayhtymä tai kunnallinen liikelaitos;
 - 4) yliopistolain 1 §:ssä mainittu yliopisto;
 - 5) ammattikorkeakoulu, jolla on ammattikorkeakoululain 7 §:ssä tarkoitettu toimilupa;
 - 6) ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 3 §:n 4 kohdassa tarkoitettu koulutuksen järjestäjä;
 - 7) Pelastusopisto.
-

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 21.9.2023

Pääministeri

Petteri Orpo

Työministeri Arto Satonen

Laki

siviilipalveluslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan siviilipalveluslain (1446/2007) 8 §:n 2 momentti, 9 §:n 2 momentti, 40 §:n 1 momentti, 62 § ja 65 a §:n 2 momentti, sellaisena kuin niistä ovat 8 §:n 2 momentti, 9 §:n 2 momentti ja 65 a §:n 2 momentti laissa 579/2019, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

8 §

8 §

Siviilipalveluspaikat

Siviilipalveluspaikat

Siviilipalveluspaikan tehtävänä on siviilipalvelusvelvollisen palvelustehtävien määrääminen, palvelustehtäviin liittyvän perehdyttämisen järjestäminen sekä siviilipalvelusvelvollisen ylläpito, palvelukseen liittyvä valvonta ja rekisteritietojen ylläpitäminen palveluksen aikana. Lisäksi siviilipalveluspaikan on pyydettäessä annettava palveluksessaan olevalle siviilipalvelusvelvolliselle passin hakemista varten passilain 8 §:ssä tarkoitettu siviilipalvelustodistus.

Siviilipalveluspaikkana voi toimia siviilipalveluskeskus tai sen hyväksymä:

1) valtion viranomainen tai liikelaitos, valtion itsenäinen julkisoikeudellinen laitos tai julkisoikeudellinen yhdistys;

2) kunnan viranomainen tai kunnallinen liikelaitos;

3) yliopistolain (558/2009) 1 §:ssä mainittu yliopisto;

4) ammattikorkeakoulu, jolla on ammattikorkeakoululain (932/2014) 7 §:ssä tarkoitettu toimilupa;

5) ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017) 3 §:n 4 kohdassa tarkoitettu koulutuksen järjestäjä;

6) Pelastusopisto;

Siviilipalveluspaikan tehtävänä on siviilipalvelusvelvollisen palvelustehtävien määrääminen, palvelustehtäviin liittyvän perehdyttämisen järjestäminen sekä siviilipalvelusvelvollisen ylläpito, palvelukseen liittyvä valvonta ja rekisteritietojen ylläpitäminen palveluksen aikana. Lisäksi siviilipalveluspaikan on pyydettäessä annettava palveluksessaan olevalle siviilipalvelusvelvolliselle passin hakemista varten passilain 8 §:ssä tarkoitettu siviilipalvelustodistus.

Siviilipalveluspaikkana voi toimia siviilipalveluskeskus tai sen hyväksymä:

1) valtion viranomainen tai liikelaitos, valtion itsenäinen julkisoikeudellinen laitos tai julkisoikeudellinen yhdistys;

2) *hyvinvointialue tai hyvinvointiyhtymä*;

3) kunnan viranomainen, *kuntayhtymä* tai kunnallinen liikelaitos;

4) yliopistolain (558/2009) 1 §:ssä mainittu yliopisto;

5) ammattikorkeakoulu, jolla on ammattikorkeakoululain (932/2014) 7 §:ssä tarkoitettu toimilupa;

6) ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017) 3 §:n 4 kohdassa tarkoitettu koulutuksen järjestäjä;

7) Pelastusopisto;

Voimassa oleva laki

7) uskonnonvapauslain (453/2003) 2 §:ssä tarkoitettu uskonnollinen yhdyskunta tai sen seurakunta;

8) yleishyödyllistä toimintaa harjoittava yksityisoikeudellinen yhteisö, yhdistys tai säätiö.

9 §

Siviilipalveluspaikkahakemuksen käsittely ja siviilipalveluspaikkaoikeuden peruuttaminen

Siviilipalveluskeskus päättää siviilipalveluspaikan hyväksymisestä hakemuksesta. Hakemus on tehtävä kirjallisesti ja siihen tulee sisältyä tarpeelliset tiedot hakijan edellytyksistä selviytyä siviilipalveluspaikalta edellytettävistä taloudellisista ja hallinnollisista velvoitteista. Hakemukseen ja sen hyväksymistä koskevaan päätökseen on sisällytettävä myös tieto 45 §:ssä tarkoitettusta siviilipalvelusvelvollisten valvonnasta vastaavasta henkilöstä.

Siviilipalveluskeskuksen on pyydettävä siviilipalveluspaikkahakemuksesta pääesikunnan lausunto ennen 8 §:n 2 momentin 7 kohdassa tarkoitettun uskonnollisen yhdyskunnan tai sen seurakunnan sekä *saman momentin* 8 kohdassa tarkoitettun yhteisön, yhdistyksen tai säätiön hakemuksen ratkaisemista.

40 §

Lomat

Siviilipalvelusvelvollisella on oikeus ilman erikseen esitettävää syytä myönnettävään 18 päivän henkilökohtaiseen lomaan ja oman lapsen syntymän yhteydessä pidettävään 12 päivän isyysvapaaseen. Jos siviilipalvelusvelvollinen on palvelusaikana erityisesti kunnostautunut, hänelle voidaan myöntää kuntoisuuslomaa yhteensä enintään 20 päivää. Siviilipalvelusta suorittavan *naisen* raskauden, synnytyksen ja äitiyden perusteella annettavat lomat määräytyvät vastaavasti kuin naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetussa laissa säädetään.

Ehdotus

8) uskonnonvapauslain (453/2003) 2 §:ssä tarkoitettu uskonnollinen yhdyskunta tai sen seurakunta;

9) yleishyödyllistä toimintaa harjoittava yksityisoikeudellinen yhteisö, yhdistys tai säätiö.

9 §

Siviilipalveluspaikkahakemuksen käsittely ja siviilipalveluspaikkaoikeuden peruuttaminen

Siviilipalveluskeskus päättää siviilipalveluspaikan hyväksymisestä hakemuksesta. Hakemus on tehtävä kirjallisesti ja siihen tulee sisältyä tarpeelliset tiedot hakijan edellytyksistä selviytyä siviilipalveluspaikalta edellytettävistä taloudellisista ja hallinnollisista velvoitteista. Hakemukseen ja sen hyväksymistä koskevaan päätökseen on sisällytettävä myös tieto 45 §:ssä tarkoitettusta siviilipalvelusvelvollisten valvonnasta vastaavasta henkilöstä.

Siviilipalveluskeskuksen on pyydettävä siviilipalveluspaikkahakemuksesta pääesikunnan lausunto ennen 8 §:n 2 momentin 8 kohdassa tarkoitettun uskonnollisen yhdyskunnan tai sen seurakunnan sekä 9 kohdassa tarkoitettun yhteisön, yhdistyksen tai säätiön hakemuksen ratkaisemista.

40 §

Lomat

Siviilipalvelusvelvollisella on oikeus ilman erikseen esitettävää syytä myönnettävään 18 päivän henkilökohtaiseen lomaan ja oman lapsen syntymän *tai adoptiolapsen sijoittamisen* yhteydessä pidettävään 12 päivän *vanhempainvapaaseen*. Jos siviilipalvelusvelvollinen on palvelusaikana erityisesti kunnostautunut, hänelle voidaan myöntää kuntoisuuslomaa yhteensä enintään 20 päivää. Siviilipalvelusta suorittavan *synnyttävän vanhemman* raskauden, synnytyksen, äitiyden *ja vanhemmuuden* perusteella annettavat lomat määräytyvät

vastaavasti kuin naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetussa laissa säädetään.

62 §

Lomat täydennyspalveluksen aikana

Siviilipalveluskeskus voi myöntää täydennyspalvelusta suorittavalle vain 40 §:n 1 momentissa tarkoitettua isyysvapaata ja 2 momentissa tarkoitettua lomaa painavasta henkilökohtaisesta syystä. Siviilipalvelusvelvollisella ei ole täydennyspalveluksen aikana oikeutta tämän lain 40 §:n 1 momentissa tarkoitettuun kuntoisuuslomaan ja henkilökohtaiseen lomaan.

65 a §

Liikekannallepanon aikaiset palveluspaikat ja palveluspaikan määrääminen

Siviilipalvelusvelvollisen liikekannallepanon aikainen palvelus suoritetaan liikekannallepanon aikaisessa palveluspaikassa sen johtamana ja alaisuudessa.

Liikekannallepanon aikaisena palveluspaikana voi toimia:

1) ministeriöt ja niiden hallinnonalalla toimivat virastot, viranomaiset, julkisoikeudelliset yhteisöt ja -laitokset lukuun ottamatta puolustusministeriötä ja sen hallinnonalaa;

2) kunnan viranomainen tai kunnallinen liikelaitos;

3) yliopistolain 1 §:ssä mainittu yliopisto;

4) ammattikorkeakoulu, jolla on ammattikorkeakoululain 7 §:ssä tarkoitettu toimilupa;

5) ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 3 §:n 4 kohdassa tarkoitettu koulutuksen järjestäjä;

6) Pelastusopisto.

62 §

Lomat täydennyspalveluksen aikana

Siviilipalveluskeskus voi myöntää täydennyspalvelusta suorittavalle vain 40 §:n 1 momentissa tarkoitettua vanhempainvapaata ja 2 momentissa tarkoitettua lomaa painavasta henkilökohtaisesta syystä. Siviilipalvelusvelvollisella ei ole täydennyspalveluksen aikana oikeutta 40 §:n 1 momentissa tarkoitettuun kuntoisuuslomaan ja henkilökohtaiseen lomaan.

65 a §

Liikekannallepanon aikaiset palveluspaikat ja palveluspaikan määrääminen

Siviilipalvelusvelvollisen liikekannallepanon aikainen palvelus suoritetaan liikekannallepanon aikaisessa palveluspaikassa sen johtamana ja alaisuudessa.

Liikekannallepanon aikaisena palveluspaikana voi toimia:

1) ministeriöt ja niiden hallinnonalalla toimivat virastot, viranomaiset, julkisoikeudelliset yhteisöt ja -laitokset lukuun ottamatta puolustusministeriötä ja sen hallinnonalaa;

2) hyvinvointialue ja hyvinvointiyhtymä;

3) kunnan viranomainen, kuntayhtymä tai kunnallinen liikelaitos;

4) yliopistolain 1 §:ssä mainittu yliopisto;

5) ammattikorkeakoulu, jolla on ammattikorkeakoululain 7 §:ssä tarkoitettu toimilupa;

6) ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 3 §:n 4 kohdassa tarkoitettu koulutuksen järjestäjä;

7) Pelastusopisto.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

Voimassa oleva laki

Ehdotus